

جنگل های شمال نگین سبز سرزمین ایران

اقداماتی برای کاهش عوامل تخریب و احیاء جنگل

طرح ساماندهی جنگل نشینان: این طرح که از سال ۱۳۶۹ آغاز شده است با هدف ساماندهی خانوارهای پراکنده جنگل نشین و تغییر الگوی معیشتی آنان و نیز خروج دام از جنگل به عنوان عوامل تخریب اجرا می شود. در این طرح مستثنیات مردم در داخل جنگل شامل اراضی شخصی مسکونی، کشاورزی و دامسرا خریداری و به تملک دولت در می آید.

طرح ملی صیانت و توسعه جنگل های شمال: این طرح به تقویت فعالیت های حفاظتی، احیاء جنگل های مخروبه و توسعه جنگلکاری توجه ویژه دارد. فعالیت هایی نظیر تجهیز پاسگاه های بازرسی،

تغییر الگوی مصرف سوخت، گشت و مراقبت از عرصه، ایجاد مرز حائل میان اراضی منابع ملی و مستثنیات مردم، پیشگیری و اطفاء حریق، جنگل کاری و توسعه فضای سبز، احیاء و غنی سازی جنگل های مخروبه، مدیریت ذخیره گاه های جنگلی، خرید و تولید نهال، احداث و نگهداری باغ بذر در این طرح اجرا می شود.

طرح استانی نظارت بر بهره برداری از جنگل های شمال: در این طرح که بر طرح های چند منظوره جنگلداری نظارت دارد، ضمن تعیین میزان چوب قابل برداشت در یک دوره زمانی مشخص اهداف مهم دیگری مانند پرورش جنگل، حفاظت جنگل، جنگل کاری و احیاء مناطق کم بازده را نیز دنبال می کند. در سال های اخیر رویکرد دولت، کاهش برداشت چوب از جنگل های طبیعی بوده است. به نحویکه میزان برداشت در سال ۱۳۷۲ نزدیک به ۲ میلیون مترمکعب بوده و امروزه این میزان به کمتر از ۸۰۰ هزار متر مکعب رسیده است.

طرح استانی تهیه و اجرای طرح های پرورشی: این طرح به منظور تقویت کمی و کیفی توده های جنگلی و پرورش پایه های مرغوب اجرا می شود و به پایداری بافت و ساختار توده های جنگلی و تولید بیشتر تنه های صنعتی تأکید دارد.

طرح استانی تکمیل و احداث راه های جنگلی: هدف از احداث راه های جنگلی، کاهش هزینه های تولید، احیاء و بازسازی جنگل، سهولت در امر حفاظت و پیشگیری و اطفاء حریق است.

جنگل زدایی، ضربه به حیات

تبدیل جنگل به سایر کاربری ها (مسکونی، کشاورزی، کارخانه و...) یا کاهش تاج پوشش درختان به زیر ۱۰ درصد را جنگل زدایی می گویند. با توجه به افزایش جمعیت خانوارهای روستایی و جنگل نشین در دهه های گذشته و نیاز آنها به تأمین مسکن و معاش، بسیاری از عرصه های جنگلی تصرف و با قطع درختان کاربری شان به مسکونی و کشاورزی تغییر یافته است.

فقر معیشتی جوامع محلی و نیاز آنها به بهره برداری از جنگل برای تأمین سوخت، علوفه، ساخت صنایع دستی و فروش چوب به کارخانجات کوچک صنایع چوب، فعالیت دامداری داخل جنگل، برداشت غیر قانونی و قاچاق چوب و عدم آگاهی و انگیزه کافی بخش زیادی از جنگل نشینان و روستاهای مجاور به حل مسائل جنگل ها، فرهنگ نادرست گردشگری در طبیعت، دفن زباله های شهری در مناطق جنگلی و آتش سوزی های طبیعی و عمدی از عوامل مؤثر در تخریب جنگل های شمال هستند.

این دخالت های نابجا در بسیاری موارد باعث آشفته گی و نهایتاً ناپایداری زیست بوم های این ناحیه رویشی شده به طوریکه اختلال در نظام تجدید حیات طبیعی توده های جنگلی و گسترش آفات و بیماری ها و افزایش بلایای طبیعی مانند سیل، زمین لغزش، فرسایش خاک و نهایتاً خشک شدن بسیاری از چشمه ها و فصلی شدن رژیم آبی رودخانه های دائمی از پیامدهای ناگوار تضعیف و تخریب جنگل های شمال کشور به شمار می رود.

چالش های مدیریتی در جنگل های شمال

- افزایش قیمت زمین و رواج زمین خواری
- گسترش آفات و بیماری های جنگلی
- افزایش قیمت علوفه و افزایش انگیزه دامداران به حضور در جنگل
- ضعف معیشت و فقر جنگل نشینان و اصرار به ادامه حضور در جنگل
- ضعف فرهنگ گردشگری در طبیعت
- ناهماهنگی و اعمال فشار در اجرای طرح های زیربنایی و توسعه ای در عرصه های جنگلی
- کمبود منابع انسانی، فن آوری و تجهیزات مدرن و اساسی و نیز اعتبارات تخصیصی در قیاس با نوع و حجم فعالیت های مورد نیاز
- افزایش قیمت سوخت و عدم همکاری های سایر دستگاه ها در این زمینه
- دفن و رهاسازی زباله های شهری در مناطق جنگلی
- توسعه فعالیت های معدن کاوی در اراضی منابع طبیعی شمال کشور

بیمارستان میلاد شیراز

۰۲۱-۶۵۲۷۱۶۶۰-۴

WWW.MILAD-HOSPITAL.IR

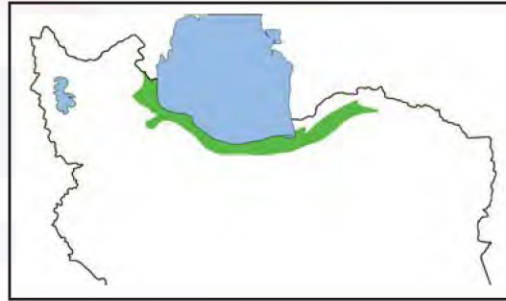
اول فروردین برابر با ۲۱ مارس «روز جهانی جنگل» گرامی باد.

جنگل، طلای سبز

جنگل از دید عموم مردم فضایی با نشاط برای گردشگری و از نظر بسیاری از ساکنان درون و حاشیه جنگل محلی برای کسب درآمد و امرار معاش است. اما از نظر علمی، ارزش‌های اقتصادی و گردشگری تنها بخشی از کارکردهای مهم جنگل است. کشورهای توسعه‌یافته براساس تجاربشان، به اهمیت این گوهر گرانبها پی برده و همواره به دنبال بهبود کمی و کیفی آن هستند. جنگل، عرصه‌ای است که عمدتاً از درخت و درختچه پوشیده شده و بر اساس تعریف فائو میزان تاج پوشش درختی آن بیش از ۱۰ درصد و مساحتش بیش از نیم هکتار است.

با جنگل‌های شمال کشور بیشتر آشنا شویم

جنگل‌های شمال کشور در ناحیه رویشی هیرکانی یا خزری قرار دارند و همچون نوار سبزی، کرانه جنوبی دریای خزر و نیمرخ شمالی رشته کوه البرز را می‌پوشانند. جنگل‌های پهن برگ این ناحیه رویشی از آستارا در استان گیلان تا دره گلیداغی در استان خراسان شمالی (مرز با استان گلستان) امتداد یافته و ۱۹۶۷۳۱۶ هکتار معادل ۱۳/۷ درصد از جنگل‌های کشور را در بر گرفته است.

قدمت درختان جنگلی ناحیه رویشی هیرکانی به اواسط دوران سوم زمین‌شناسی (۵۰ تا ۶۰ میلیون سال پیش) بر می‌گردد. درختان جنگلی این ناحیه درختان پهن برگی هستند که از یخبندان‌های دوران چهارم نجات یافتند و به همین خاطر در زمره میراث طبیعی جهان محسوب می‌شوند. این در حالی است که در اثر پیشروی یخچال‌های طبیعی، بافت پوشش گیاهی سایر جنگل‌های پهن برگ معتدله دنیا تغییرات فاحش داشته است. درختان زیبای انجیلی، توسکا بیلاقی، لیلکی و بلوط بلندمازو از گونه‌های باقی‌مانده دوران سوم زمین‌شناسی هستند که فقط در جنگل‌های هیرکانی حیات دارند و در نقاط دیگر جهان تنها فسیل آنها در دسترس است. بیش از نیمی از جنگل‌های شمال را جنگل‌های انبوه با تراکم تاج پوشش بیش از ۷۰ درصد تشکیل می‌دهد. جنگل‌های هیرکانی تنها جنگل‌های کشورند که با توجه به توان تجدید حیاتشان می‌توان از آنها به عنوان جنگل صنعتی برای برداشت چوب بهره‌برداری نمود. سرانه

جهانی جنگل ۰/۶۲ هکتار است اما با توجه به قرار گرفتن کشورمان در اقلیم خشک و فراخشک این مقدار ۰/۱۷ هکتار است.

حیات همه ما به درختان وابسته است

تولید اکسیژن و کاهش آلاینده‌ها: در مجموع ۶۰ درصد از اکسیژن مصرفی جهان توسط پوشش گیاهی تولید می‌شود. بر اساس برخی برآوردها هر هکتار جنگل قادر است ضمن جذب گاز کربنیک، سالانه ۲/۵ تن اکسیژن (نیاز ۱۰ نفر در سال) آزاد نماید. کاهش آلودگی صوتی، جذب گرد و غبار، جذب برخی گازهای شیمیایی و از بین بردن بسیاری از باکتری‌ها، قارچ‌های تک‌سلولی و حشرات مضر از فواید دیگر درختان مناطق جنگلی محسوب می‌شود.

تعدیل آب و هوا: پوشش جنگلی باعث کاهش ماکزیمم دما و افزایش مینیمم دما می‌شود و در مقایسه با مناطق عاری از درخت باعث اعتدال در وضعیت آب و هوا می‌شود.

کنترل آب‌های سطحی و تغذیه سفره‌های آب زیرزمینی: برای نفوذ یک لیتر آب در اراضی جنگلی پهن برگ ۷ دقیقه و ۴۰ ثانیه، در اراضی کشاورزی ۴۶ دقیقه و ۴۶ ثانیه و در محیط خارج از جنگل ۴ ساعت و ۲۶ دقیقه و ۴۰ ثانیه وقت لازم است. به عبارتی در عرض یک ساعت در زمین جنگلی پهن برگ ۸/۴ لیتر، در زمین کشاورزی ۱/۲۹ لیتر و در محیط خارج از جنگل ۰/۲۲ لیتر آب وارد خاک می‌شود. این نتایج نشان‌دهنده اهمیت پوشش گیاهی بویژه جنگل‌ها در جلوگیری از

بروز سیل و همچنین جلوگیری از تبخیر و تغذیه بهتر سفره‌های آب زیرزمینی است. جنگل منشاء بسیاری از رودخانه‌ها و چشمه‌هاست. **حفظ و تولید خاک:** صدها سال طول می‌کشد تا یک سانتی‌متر خاک حاصلخیز تشکیل شود. با وجود پوشش گیاهی بویژه از نوع جنگلی علاوه بر اینکه خاک دچار فرسایش آبی و بادی نمی‌شود، کیفیت آن نیز تقویت می‌شود. نتایج یک آزمایش ۱۰ ساله نشان می‌دهد که میزان خاک از دست رفته (فرسایش یافته) در مناطق عاری از پوشش گیاهی بیش از ۱۰۰ برابر مناطق دارای پوشش گیاهی است.

تولید دارو: بیش از ۲۵ درصد از مواد مورد نیاز صنعت داروسازی مستقیماً از درختان بدست می‌آید.

تولیدات صنعتی: هزاران فراورده چوبی و سلولزی، صنعتی، شیمیایی و ساختمانی از جنگل‌ها بدست می‌آید. از چوب جنگل‌ها در تولید کاغذ، ابریشم و الیاف مصنوعی، فیلم عکاسی، مقوای فشرده، مصارف خانگی، راه‌آهن، روغن کشتی، عایق‌سازی، تولید رنگ و موارد متعدد دیگر استفاده می‌شود.

اکوتوریسم: امروزه درآمد کشورهای توسعه‌یافته از طریق گردشگری در مناطق جنگلی چندین برابر برداشت چوب از آن است. حفظ ذخایر ژنتیک گیاهی و جانوری و تنوع زیستی از کارکردهای دیگر جنگل‌ها می‌باشد.